

HRVATSKA RIJEĆ

LIST ZAJEDNICE HRVATA U MAKEDONIJI

RUJAN 2019. G. BR. 33/34

XXI. GODIŠNJI SABOR ZAJEDNICE HRVATA U RS MAKEDONIJI

ВЕСНИК НА ЗАЕДНИЦАТА
НА ХРВАТИ
ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

GLASILO ZAJEDNICE HRVATA
У РЕПУБЛИЦИ МАКЕДОНИЈИ

Главна и одговорна уредница:
Ljerka Toth Naumova

Редакција:
Nevenka Kostovska
Violeta Kalić
Jadranka Čadinovska
Jelena Petrovska
Zorica Trajčevska
Don Davor Topić
Naum Dunoski
Žarko Kamčev
Violeta Zajkova

Лектор:
Igor Dvorščak

Графички дизајн:
Print Tim

Тисак:
Tri Cicera

Накладник:
Zajednica Hrvata
у Republici Makedoniji
Skopje, Nikola Parapunov b.b.
Zgrada 8.

ПоштANSKI pretinac: 832
Председница ZHRM mob. 078 383 619
Допретсједник ZHRM 077 552 604
e-mail: zajednica.hrvata@gmail.com

Za nakladnika
Nevenka Kostovska

Glasilo se tiska sredstvima
dobivenim na temelju odobrenoga
projekta Središnjeg državnog ureda
za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Весникот финансиски е поддржан
од Министерство за култура на РСМ

UREDNIKOV KUTAK

POŠTOVANI PRIJATELJI!

Nakon vrućeg skopskog ljeta, vjerujemo da se odmorni i zadovoljni, polako ali sigurno vraćate svojim redovnim obvezama i svakodnevnim aktivnostima.

Redakcija našeg glasila je opet s vama, ovog puta u proširenom sastavu i ista je spremila za vas, za nas, za makedonsku i za hrvatsku javnost, novi – (dvo) broj "Hrvatske rijeći", kojem se, nadamo se, svi veselimo.

Iskreno se zahvaljujemo Ministarstvu kulture pri Vladi RS Makedonije na finansijskoj potpori za tiskanje ovog dvobroja, našeg jedinog pisanog glasila naše Zajednice Hrvata u RS Makedoniji.

Istovremeno iskrena zahvalnost i Središnjem Državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske koji godinama podupire ovaj projekt.

Mišljenja smo da će sadržaj ovog dvobroja privući vašu pozornost i da je redakcija uspjela obraditi sve relevantne teme i događaje od interesa Hrvata u Makedoniji. Koristimo prigodu informirati vas, da je ZHRM pripremila i cijeli niz drugih projekata koji su već odobreni od strane Ministarstva kulture RS Makedonije, grada Skopja i svakako Središnjeg državnog ureda RH u Zagrebu, za koje će te biti detaljno i pravovremeno informirani.

Dragi prijatelji, dragi Hrvati, dragi čitatelji, dragi članovi hrvatske zajednice, naglašavamo da je i ovaj dvobroj dio sveukupne aktivnosti Zajednice u cilju očuvanja jezika, kulturne osobnosti, vjerskog i nacionalnog identiteta.

Mišljenja smo da putem pisane riječi kao i putem pravilnih i osmišljenih projekata, ostvarit ćemo naš cilj, očuvanju nasih hrvatskih korijena. Cijelom lepezom novih projekata želimo i potiknuti mlade ljude da se prikljuge radu Zajednice a u cilju ostvarivanja strateškog cilja Zajednice, a to je očuvanje, jačanje i razvoj hrvatskog zajedništva te gospodarski i opći napredak Hrvata koji žive u Makedoniji kako i na jačanju hrvatskih interesa, uvažavajući pri tome sve naše posebnosti i različite potrebe.

Uredništvo

21. ODRŽAN REDOVNI GODIŠNJI SABOR ZHRM-A

Unedjelju, 22. lipnja 2019. u 12 sati, u dvorani Savjeta Grada Skopja, održan je 21. godišnji sabor ZHRM-a koji se sastojao od dva dijela, svečanog i radnog. Svečanom dijelu, pored prisutnih delegata godišnjeg sabora, nazočili su učvanići iz političkog, društvenog i javnog života Makedonije:

- g. Edmond Ademi, ministar za dijasporu u Vladi R. S. Makedonije,
- Nj.E. gđa Danijela Barišić, veleposlanica Republike Hrvatske u R.S. Makedoniji,
- g. Rubin Zemon, zastupnik u Sobranju R. S. Makedonije i predstavnik manjinskih zajednica u Makedoniji,
- g. Nikola Šalvarinov, direktor Agencije za iseljeništvo pri Vladi R.S. Makedonije,
- g. Nenad Živković, član Savjeta Vlade R.S. Makedonije za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

U svom pozdravnom govoru, predsjednica Zajednice gđa Nevenka Kostovska pred sudionicima sabora istakla je da je u protekloj godini ostvaren strateški cilj Zajednice u smislu očuvanja, jačanja i razvoja hrvatskog zajedništva te gospodarskog i općeg napretka Hrvata koji žive u Makedoniji.

Kostovska je naglasila da Zajednica ima kapacitet, volju, želju, znanje i povjesnu mogućnost ostaviti trajne vrijednosti u cilju jačanje uloge ove Zajednice u kulturnom, povjesnom i poslovnom okruženju u kojem Hrvati žive i stvaraju u „drugoj domovini“ – Makedoniji.

Naglasila je potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske i g. Zvonka Milasa osobno, koji podupire brojne aktivnosti Hrvata u Makedoniji kroz različite programe i projekte, omo-

gućujući time uspješnije očuvanje i jačanje hrvatskog identiteta i prosperiteta, uspostavljanje, održavanje i promicanje veza te jačanje obostrane suradnje u kulturnom, obrazovnom, znanstvenom, zdravstvenom, gospodarskom, sportskom i drugim područjima.

Kostovska je pozdravila, kao što je rekla, novu realnost Zajednice, - nesebičnu podršku makedonskih institucija u realiziranju dijela aktivnosti Zajednice, osobito Ureda ministra za dijasporu u makedonskoj vladi, g. Edmonda Ademija kroz prizmu zajednički utvrđenih aktivnosti u okviru institucionalne suradnje utemeljene u Međudržavnoj komisiji Hrvatske i Makedonije za zaštitu prava manjina.

Veleposlanica Danijela Barišić naglasila je važnost funkciranja ZHRM-a u Makedoniji i navorila nesebičnu političku i poslovnu podršku Veleposlanstva i institucija Republike Hrvatske u daljem razvoju Zajednice. Pozdravila je najavljeni novi zakon o popisu stanovništva u R.S. Makedoniji koji će biti dobar temelj doznavanju točnog broja Hrvata koji žive u R.S. Makedoniji, razumijevanju toga koliko se ljudi osjeća Hrvatima, kolika je Zajednica i koliko može doprinijeti odnosima s Hrvatskom.

Istaknula je ulogu Republike Hrvatske na makedonskom putu prema EU jer Hrvatska, kao najmla-

da članica, zna koliko su važne manjine te čuvanje tradicije i kulture, a najavila je i podršku makedonskim institucijama za vrijeme predsjedavanja Hrvatske EU-om od 1. siječnja 2020. god.

Delegatima se obratio i ministar u Vladi, g. Edmond Ademi koji je istaknuo važnost suradnje dviju zemalja i naroda. Nakon 7-8 godina zastoja u odnosima po pitanju zaštite manjina, rekao je Ademi, Mješovita vladina komisija drži ritam, što je obveza potписанog ugovora. Naglasio je da će Ministarstvo kulture podržati izdavanje novina „Hrvatska riječ“ i još tri projekta koje predlaže ZHRM te je potcrtao uspjeh u realizaciji zaključaka 3. sastanka MMO-a vezanog za zapošljavanje pripadnika hrvatske manjine u državnim službama u R.S. Makedoniji. Komentirajući budući popis stanovništva, istaknuo je da svaka osoba može izraziti kojoj nacionalnosti pripada onako kako želi i kako se osjeća, što će vladnim institucijama dati širu sliku o tome koliko ljudi živi izvan svoje domovine.

Nikola Šalvarinov, direktor Agencije za iseljeništvo, u svom je obraćanju istaknuo odličnu dosadašnju suradnju Agencije i Predsjedništva Zajednice te provođenje aktivnosti Agencije u cilju razvijanja ideja o boljoj suradnji između Hrvata u Republici Makedoniji i Makedonaca u Republici Hrvatskoj. Najavio je i organiziranje novih konferencija, radionica, seminara, prezentacija i treninga za optimalno korištenje EU fondova za potrebe Zajednice, a posebno je istaknuo promociju Makedonsko-hrvatskog razgovornika.

Predstavnik prava manjina u makedonskom saboru, zastupnik Rubin Zemon, pored deklarativnog zaloga za institucionalnu zaštitu prava hrvatske manjine u Makedoniji, najavio je da će uskoro u Makedonskom parlamentu početi rasprava o predloženim izmjenama i dopunama zakona o praznicima, gdje će kao neradni dan za hrvatsku zajednicu R.S. Makedonije biti predložen 25. lipnja. Ako pak dođe do promjene izbornog modela, najavio je mogućnost osiguranja jednog do dva mesta u parlamentu koja bi bila zagarantirana pripadnicima tzv. „ostalih zajednica“.

Gosp. Nenad Živković, kao član Savjeta Vlade za Hrvate izvan Hrvatske, naznačio je važnost utemeljenja prijateljskih i inkluzivnih odnosa između Zajednice i makedonskih državnih i lokalnih institucija, finansijsku potporu makedonskih državnih i lokalnih institucija i hrvatskih državnih organa pri finansiranju projekata Zajednice, sukladno godišnjem planu rada ZHRM-a iz kojeg proizlaze projekti, a posebno je izdvojio suradnju s Agencijom za iseljeništvo i direktorom Šalvarinovim. Analizirao je međunarodnu suradnju Zajednice i sebe kao člana Savjeta u aktivnom sudjelovanju u aktivnostima hrvatskih državnih institucija (izmjena zakona o hrvatskom državljanstvu, dvostruko oporezivanje, povratak Hrvata u domovinu i sl.). U protekloj godini fokus je stavljen na jačanje položaja Hrvata u zemljama gdje Hrvati imaju status manjine i odličnu suradnju s predstavnicima Ureda za Hrvate izvan Hrvatske u Zagrebu. Najavio je daljnju aktivnost u kontinuiranim kontaktima s predstavnicima kako Vlade RH, tako i Vlade R.S. Makedonije.

U dijelu sabora posvećenom ostalim pitanjima doneseno je niz operativnih odluka u cilju optimalnog funkcioniranja Zajednice (izmjena i dopuna Statuta Zajednice i dr.), usvojeni su finansijski izvještaj o radu i izvještaj Nadzornog odbora, izvršeno je kadrovsko osnaživanje Predsjedništva Zajednice te su donesene glavne smjernice budućih projektnih aktivnosti.

IZASLANSTVO HRVATSKOG SABORA S PREDSJEDNIŠTVOM ZAJEDNICE HRVATA U RSM

Predsjednik Odbora za europske poslove pri Hrvatskom saboru Ivan Domagoj Milošević, potpredsjednik Odbora Domagoj Hajduković te članovi Odbora Miro Kovač i Vesna Pusić, boravili su u radnom posjetu Republici Sjevernoj Makedoniji od 4. do 6. lipnja.- Posjet su započeli susretom s članovima Predsjedništva Zajednice Hrvata u Republici Sjevernoj Makedoniji.

SABORSKO IZASLANSTVO SA ČLANOVIMA ZHRM

Predsjednica ZHRM-a Nevenka Kostovska, potpredsjednik Stanko Nevistić i članovi predsjedništva Nenad Živković, Nenad Nemet, Žarko Kamčev i Marina Mališ Sazdovska, članove saborskog izaslanstva upoznali su s radom i djelovanjem Zajednice kao i problemima s kojima se susreće hrvatska zajednica, pri čemu su istaknuli kako je jedna od prepreka ta što Hrvati nisu posebno navedeni u Ustavu RSM, već spadaju pod ostale.

Obostrano je istaknuto uvjerenje kako će novim popisom stanovništva predviđenim za prvu polovinu iduće godine biti konačno poznat i broj pripadnika hrvatske zajednice, s obzirom na činjenicu da je u Sjevernoj Makedoniji posljednji službeni popis proveden 2002. g. Predstavnici ZHRM-a istaknuli su važnost financijske potpore za svoje projekte koju dobivaju od Ureda za Hrvate izvan Hrvatske te Hrvatske matice iseljenika.

ŽK

Poštovani, u povodu obilježavanja sv. Valentina u prostoriji Zajednice Hrvata u Makedonije održana je proslava u kojoj su sudjelovali predstavnici više generacija. Pjesnikinja mr. sc. Ljerka Toth Naumova je čitala izbor stihova, a don Davor Topić posvetio je u tom povodu prostorije Zajednice.

12.02.2019.

DAN DRŽAVNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE

Bio nam svima sretan Dan državnosti sa željom: za još bolju Hrvatsku! Neka nam živi naša jedina i vječna domovina Hrvatska!" zaželjela je predsjednica Kolinda Grabar Kitarović u prigodnome obraćanju u kojem je podsjetila na demografski problem čije je rješenje ključno za usmjeravanje hrvatske budućnosti. „**To nije pitanje bilo čijeg mandata ni problem jedne generacije, nego problem koji traži trajno, sustavno, sveobuhvatno i postojano djelovanje svih društvenih snaga, od politike i gospodarstva, do kulture i vjerskih zajednica. No ne dvojim da ćemo ga riješiti. Mnoge smo velike, pa i epohalne uspjehe već postigli na brojnim područjima. Imamo sjajne ljudе, narod smo mnogih odlika i vrlina koje znamo pokazati kada je najvažnije i najpotrebnije. Narod – to je drugo ime za optimizam. Zato čvrsto vjerujem u budućnost naše Hrvatske. Zaslužili smo je!**" poručila je predsjednica.

Upovodu Dana državnosti, Grabar Kitarović podsjetila je na 25. lipnja 1991. godine, ocijenivši ga jednim od najvažnijih datuma u povijesti hrvatskoga naroda jer je donošenje Ustavne odluke o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske i Deklaracije o proglašenju suverene i samostalne R. Hrvatske značilo ne samo konačan državnopravni raskid veza s republikama bivše države, nego i izlaz iz višestoljetne vezanosti Hrvatske za složene državne zajednice. „Temelj današnjemu prazniku imamo u povjesnom danu konstituiranja demokratski izabranoga Hrvatskog sabora 30. svibnja 1990., koji smo slavili kao Dan državnosti, a koji i danas živi u mnogim hrvatskim srcima”, rekla je predsjednica u nadi da će se uskoro postići parlamentarno suglasje o tome da sljedeće godine ovaj praznik vratimo njegovu izvorištu.

Takvo mišljenje dijeli i premijer Andrej Plenković koji je ustvrdio kako državne praznike treba pojednostaviti i da je identifikacija s datumom obilježavanja Dana državnosti 30. svibnja bila puno veća.

„Anketе pokazuju da ljudi jako slabo znaju detalje i razliku između Dana neovisnosti, Dana državnosti i Dana Hrvatskog sabora. Moramo napraviti pojednostavljenje i vezati se za jedan datum koji će biti nacionalni dan. Naše je mišljenje da je 30. svibnja u tom pogledu puno primjereniјi”, rekao je premijer.

Ako je vjerovati najavama državnog vrha, Dan državnosti se posljednji put proslavio 25. lipnja te će se od iduće godine ponovno vratiti na 30. svibnja, dan konstituiranja prvog demokratski izabranog sabora koji se obilježavao do 2001. godine. Prijedlog se u proceduru šalje u rujnu.

Dan državnosti i Dan oružanih snaga svečano su obilježeni i u Skopju. Na prijemu u organizaciji Veleposlanstva Republike Hrvatske u R.S. Makedoniji sudjelovali su članovi parlamenta i vlaste, predstavnici vjerskih zajednica, kao i velik broj uzvanika iz političkog, kulturnog i društvenog života u R.S. Makedoniji. Tijekom proslave, okupljenima se obratila Njezina Ekselencija Veleposlanica Danijela Barišić, koja je naglasila značaj Dana državnosti za Republiku Hrvatsku, osvrnuvši se i na tradicionalno odličnu suradnju između dviju zemalja. Veleposlanica Barišić u svom je obraćanju istaknula pomoć koju Hrvatska pruža R.S. Makedoniji u procesu euroatlantskih in-

tegracija, podsjetila je kako je tijekom prošle godine S. Makedonija postigla značajan napredak i da će zemlja ubrzo postati 30. članica NATO saveza. Istaknula je da su poduzete reforme ne povratne, ali i to da je proces pristupanja važniji od samog cilja, članstva u EU. Veleposlanica Barišić dodala je kako Hrvatska od 1. siječnja iduće godine prvi put preuzima predsjedanje EU-om, istaknuvši kako će proširenje biti jedan od naših prioriteta. Obilježavanju Dana državnosti prisustvovala je i delegacija Zajednice Hrvata u Republici Makedoniji, predvođena predsjednicicom, gospođom Nevenkom Kostovskom.

VZ

„Broj projekata za manjine, u ovom slučaju za Hrvate, povećava se, zapošljavanje također... što je najvažnije, međusobna komunikacija raste, redovito se obavještava o učinjenom“, kaže Ademi.

Edmond Ademi izabran je za ministra bez portfelja u Vladi Republike Sjeverne Makedonije 31. svibnja 2017. godine. Tjedan dana kasnije, premijer Zoran Zaev imenovao ga je ministrom za odnose s dijasporom. Prije nego što je postao ministar, Ademi je bio izvršni direktor Instituta za politička i ekonomska istraživanja „Liberta“. Tijekom svoje karijere, bio je i pomoćnik dvaju veleposlanika SAD-a u Makedoniji, Gillian A. Milovanovic i Philipa Reekera. Prije toga radio je kao agent za odnose s javnošću u Europskoj agenciji za rekonstrukciju.

Gospodine Ademi, već ste dvije godine ministar za dijasporu u makedonskoj vladi. Često znate reći da je dijaspora dio države i da je se mora tako tretirati. Možete li napraviti presjek značajnih aktivnosti sa svrhom poboljšanja veza i suradnje s dijasporom u proteklom razdoblju?

Upravo tako. Stalno ističem da je dijaspora dio države i da je se tako mora tretirati. U stvari, to iskreno i mislim. Napravimo li komparativnu analizu s proteklim razdobljem, lako se može utvrditi da ranije nije bilo ministra zaduženog za dijasporu, usprkos veličine naše dijaspore. To je bio veliki minus za nas kao državu jer koncept se

**INTERVJU S EDMONDOM ADEMIJEM,
MINISTROM ZA ODNOSE S DIJASPOROM U VLADI RSM**

RADIM NA POVEĆAVANJU ZASTUPLJENOSTI HRVATA U DRŽAVNIM INSTITUCIJAMA

države treba kretati u smjeru uspostavljanja jake veze sa svojim građanima, neovisno o tome žive li u domovini ili inozemstvu.

U protekle dvije godine puno sam radio na uspostavljanju tog koncepta i na temeljitoj promjeni u ophođenju države prema dijaspori. Ponekad mislim da nam ne treba samo ministar za dijasporu, nego i vlada za dijasporu. Ogroman je potencijal za suradnju između naše države i naše dijaspore.

Moram ukazati na to da u vrijeme kada sam bio imenovan ministrom za dijasporu nije postojao ni jedan strateški državni dokument koji bi na neki način uređivao suradnju između države i dijaspore. Jedan od prvih koraka koje sam poduzeo bio je formiranje radne skupine s ciljem pripreme prve Nacionalne strategije za suradnju s dijasporom. U ovu su radnu skupinu bili uključeni predstavnici gotovo svih ministarstava, kao i organizacija iz dijaspore. Moram reći da je za vrijeme cijelog procesa bila uključena i dijaspora. Dana 5. ožujka ove godine, od strane Vlade RSM usvojena je Nacionalna strategija za suradnju s dijasporom s Akcijskim planom i već je započelo provođenje dijela aktivnosti. Tom prilikom, u provođenje ove Strategije uključena su gotovo sva ministarstva koji na jedan ili drugi način surađuju s dijasporom.

U pogledu gospodarske suradnje s dijasporom, prvi se put omogućava financijska potpora investicijama iz dijaspore. Sada to je regulirano člankom 33. Zakona o financijskoj potpori investicijama. Ova je potpora dvostruko veća za investicije iz dijaspore, uspoređujemo li je sa svim drugim investicijama.

S državnim Sveučilištem Sv. Ćirila i Metoda u Skopju potpisali smo Memorandum o razumijevanju s ciljem otpočinjanja s radom na prvom znanstveno - istraživačkom centru za migracije i dijasporu koji će biti u sklopu samoga Sveučilišta.

K tome, ostvario sam brojne susrete i stalno komuniciram s našom dijasporom. Komunikacija je potrebna kako bi se moglo izaći u susret svim potrebama, ali i kako bismo zajedno pristupili rješavanju određenih pro-

blema. Jedan od prioriteta mi je uspostavljanje koncepta „jedno društvo za sve“ između nas i naše dijasporе. U cijelosti vjerujem u taj koncept i vjerujem da će se pozitivni efekti osjetiti i u dijaspori. Svakako, potrebno je vrijeme, ali vrijedi.

Republika Sjeverna Makedonija nastaviti će osiguravati stalnu i dovoljnu financijsku potporu za hrvatsku zajednicu. Razumije se, projekti, njihov broj i sadržaj ovisiti će o zajednici samoj, ali naravno, mi ćemo ih kao Vlada podržati u cijelosti.

U okviru Vašeg posla, osim dijaspore, zaduženi ste i za pitanja koja se odnose na hrvatsku manjinu u Republici Sjevernoj Makedoniji. Što su bili Vaši prvi koraci prema rješavanju većeg dijela problema s kojima se suočavaju Hrvati u zemlji?

Problemi se rješavaju aktivnom politikom, diplomacijom. Problemi se rješavaju kada sve zainteresirane strane sjednu zajedno, s voljom za opće dobro i maksimalno rade na rješavanju pitanja koja ih se tiču. Vlada RSM velikim intenzitetom radi na konceptu o jednom društву za sve. Radimo na inkluzivnosti pri čemu će svaki građanin, bez obzira na etničku ili vjersku pripadnost, biti usmjeren prema zajedničkoj budućnosti i raditi za nju.

Moj prvi korak bio je održavanje trećeg sastanka MMO-a u 2018. godini, a nakon osam godina potpunog zastoja zbog, za mene, nerazumljivih razloga. U konzultacijama s hrvatskom veleposlanicom Barišić, odlučili smo intenzivirati sastanke između dviju država s ciljem stvaranja odgovarajućeg okvira za zaštitu prava manjina i poboljšanja njihovog položaja.

Treći i četvrti sastanak bili su plodni i dali su rezultate. Obje su strane uz maksimalne napore radile i nastavile raditi na rješavanju problema. Broj projekata za manjine, u ovom slučaju za Hrvate, povećava se, zapošljavanje također ... što je najvažnije, međusobna komunikacija raste i redovito se obavještava o učinjenom.

Jedan od prioriteta je uspostavljanje koncepta „jedno društvo za sve“ između nas i naše dijasporе. U cijelosti vjerujem u taj koncept i vjerujem da će se pozitivni efekti osjetiti i u dijaspori.

Nakon dvaju sastanaka Međumješovitog odbora o praćenju sporazuma o zaštiti makedonske manjine u RH i hrvatske manjine u Makedoniji, utvrđen je napredak u proteklih 12 mjeseci u potpori hrvatskoj manjini u područjima kulture, obrazovanja i informiranosti. Što planira makedonska vlada, ali i Vi kao ministar, poduzeti u tom smjeru?

Vlada i ja osobno nastavljamo s projektom o jednom društvu za sve. Osobno, poduprijet ću projekte za zaštitu i očuvanje materijalne i nematerijalne baštine Hrvata u RSM. Nastaviti ćemo održavanje nastave koju izvodi učitelj izaslan iz Hrvatske u RSM. Nakon duljeg zastaja, ova je vlada preko Ministarstva kulture obnovila potporu za glasilo „Hrvatska riječ“. Grad Skopje svojim je programima podupro nekoliko projekata hrvatske zajednice, a preko Agencije za iseljeništvo djeca naše dijasporе u Hrvatskoj družila su se i zajedno učila s djecom hrvatske zajednice u Makedoniji na prošlogodišnjoj ljetnoj školi za materinski jezik održanoj u Ohridu.

Otkad sam ministar, zalažem se za povećavanje zastupljenosti Hrvata u državnim institucijama. Istim intenzitetom doprinosit ću uključenosti do kraja svoga mandata. Važno je istaknuti da je Republika Hrvatska veliki pobornik i veliki prijatelj Republike Sjeverne Makedonije i da postoje jake veze između dviju država.

Mislite li da su Hrvati u RSM, koji su organizirani preko svoje zajednice, dovoljno angažirani u ostvarivanju dobrobiti za državu?

Udruga hrvatske zajednice u RSM važan je faktor i promotor hrvatske tradicije, kulture i identiteta. Izvrsno surađujemo u mnogim pitanjima vezanim uz hrvatsku zajednicu i vjerujem da će se tako i nastaviti.

Dva uzastopna sastanka Međuvladinog mješovitog odbora za provedbu Sporazuma o zaštiti makedonske manjine u Hrvatskoj i hrvatske manjine u Sjevernoj Makedoniji potvrđuju tu suradnju, a rezultat su i otvorenosti hrvatske zajednice kod nas i njezinog angažmana u unapređenju zaštite prava manjinskih zajednica.

Imate li neke prijedloge ili druge planove koji bi se odnosili na Hrvate u RSM i njihove aktivnosti?

Republika Sjeverna Makedonija nastaviti će osiguravati stalnu i dovoljnu financijsku potporu za hrvatsku zajednicu. Razumije se, projekti, njihov broj i sadržaj ovisiti će o zajednici samoj, ali naravno, mi ćemo ih kao Vlada podržati u cijelosti.

HRVATSKIM ISELJENICIMA OLAKŠAVA SE STJECANJE DRŽAVLJANSTVA

Zakon kojim se olakšava i pojednostavljuje stjecanje hrvatskog državljanstva za hrvatske iseljenike, podržali su u raspravi u Hrvatskom saboru i vladajući i oporba, uz primjedbe pojedinih oporbenjaka da je zakon u nekim segmentima previše rigorozan.

Jedan od glavnih razloga izmjena postojećeg Zakona, kako stoji u uvodu, jest inicijativa premijera Andreja Plenkovića pokrenuta radi afirmacije hrvatskog iseljeništva "kako bi se pomoglo u rješavanju demografskih pitanja kroz olakšan postupak dobivanja državljanstva za pripadnike hrvatskog naroda u inozemstvu te hrvatskih iseljenika".

Izmjenama Zakona o hrvatskom državljanstvu šaljemo poruku iseljenicima da su im vrata otvorena i da im pružamo ruku, isticali u saborskoj raspravi zastupnici HDZ-a, iako je dio ukazao na potrebu šire definicije pojma hrvatskog iseljenika.

Ranko Ostojić (SDP) nije siguran da će izmjene Zakona o hrvatskom državljanstvu dovesti do većeg useđivanja u Hrvatsku, cilju koji je istaknut u obrazloženju zakona, budući da se hrvatskim iseljenikom ne smatraju Hrvati koji kada su iselili, nisu imali republičko državljanstvo u bivšoj državi, dok se s druge strane dio iseljenika oslobađa obveze poznavanja hrvatskog jezika, pisma kulture i društvenog uređenja za stjecanje državljanstva.

"To će dovesti do toga da budu motivirani samo da uzmu hrvatsku putovnicu i postanu državljeni Europske unije bez namjere da ovdje žive i ostanu", ustvrdio je Ostojić i podršku zakonu uvjetovao prihvaćanjem amandmana.

Novim prijedlogom Zakona povećava se i dobna granica za prijavu u evidenciju hrvatskih državljana do navršene 21. godine života osobe koja je dosad bila do 18. godine. Na taj će se način dati mogućnost da osoba sama podnese prijavu za svoj upis u knjigu državljana ukoliko su njezini roditelji navedeno propustili učiniti do njezine punoljetnosti.

U tom kontekstu, za djecu hrvatskih iseljenika - a iseljenici su, prema odredbi prijedloga izmijenjenog zakona, osobe koje su iz Hrvatske iselile prije 8. listopada 1991., odnosno prije nego što je Sabor donio odluku kojom prekida sve državnopravne veze RH sa SFRJ - otvara se mogućnost da sami zatraže hrvatsko državljanstvo ako to roditelji nisu učinili za njih. Konkretno, dijete rođeno u inozemstvu kojem je u trenutku rođenja barem jedan roditelj bio hrvatski državljanin moći će zatražiti državljanstvo do 21. godine, a ne do 18., kao do sada.

Za potomke iseljenika i njihove bračne drugove ukida se generacijsko ograničenje: u postojećem zakonu njihovo pravo na dobivanje državljanstva ograničeno je na treći stupanj srodstva (praunuci), a u novom prijedlogu državljanstvo može zatražiti srodnik u ravnoj liniji u bilo kojem koljenu. Također, predlaže se i ukidanje obaveze udovoljavanja prepostavci poznавanja hrvatskog jezika i latiničnog pisma, hrvatske kulture i društvenog uređenja.

Predlaže se i pojednostavljenje izvođenja dokaza za pripadnike hrvatskog naroda koji ne raspolažu osobnim dokazima o pripadnosti hrvatskom narodu, a za čije je roditelje nedvojbeno utvrđena pripadnost hrvatskom narodu.

Novost je i polaganje prisege koje će se organizirati jednom godišnje, na državne blagdane, a hrvatsko državljanstvo izdavat će gradovi, županije i nadležna tijela RH u inozemstvu.

Izmjenama Zakona o hrvatskom državljanstvu kojim se olakšava stjecanje hrvatskog državljanstva za hrvatske iseljenike šaljemo poruku iseljenicima da su im vrata otvorena i da im pružamo ruku, isticali su u četvrtak navečer u saborskoj raspravi zastupnici HDZ-a, iako je dio ukazao na potrebu šire definicije pojma hrvatskog iseljenika.

MP

HRVATSKO-MAKEDONSKI GOVORNI PRI RUČNIK

Promoviran je prvi razgovorni priručnik posvećen makedonskom jeziku. Novi Hrvatsko-makedonski govorni priručnik proteže se na 265 stranica. Napisan s ciljem upoznavanja svojih korisnika s osnovnim razgovornim oblicima, svrha je priručnika omogućiti što lakše snalaženje u komunikaciji na makedonskom jeziku. „Priručnik je poveznica na više razina između dvaju naroda”, istaknuto je na promociji koja se održala 16. svibnja u galeriji Doma kulture „Kočo Racin” u Skopju, a na kojoj su se okupili mnogobrojni uzvanici iz Republike Hrvatske i Republike Sjeverne Makedonije.

Priručnik su okupljenima predstavili autor knjige, profesor Vasil Drvošanov i predstavnik Nacionalnog vijeća za manjine Grada Zagreba, Tome Apostolski. O značenju razgovornoga priručnika govorili su ravnatelj Doma kulture, Safet Kamberi, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika, Mijo Marić, direktor Agencije za iseljeništvo, Nikola Šalvarinov i veleposlanica Republike Hrvatske u Republici Makedoniji, Danijela Barišić. U Domu kulture okupili su se predstavnici Katoličke Crkve u Skopju, don Davor Topić, predstavnici Zajednice Hrvata u Republici Makedoniji, predstavnici ogranka Tetovo, gospodarstvenici i kulturna javnost.

VK

INTERVJU

GRADONAČELNIKA SKOPJA PETRE ŠILEGOVA ZA „HRVATSKU RIJEĆ“

1. Gospodine Šilegov, Vi ste gradonačelnik Skopja dvije godine. Mislite li da su građani Skopja zadovoljni vašim aktivnostima? Što biste željeli učiniti kako biste poboljšali život u metropoli?

Šilegov: U drugoj godini mog mandata svakodnevno dobivam pozitivne reakcije građana na promjene u načinu upravljanja gradskom upravom, što mi daje pravo vjerovati da je zadovoljstvo građana načinom funkciranja Skopja na prilično visokoj razini. To potvrđuju i istraživanja javnog mišljenja koja pokazuju kako građani znaju prepoznati pozitivne promjene.

Tijekom ovog ljeta intenzivno radimo na održavanju i razvoju ulične mreže. Glavne gradske prometnice obnavljaju se u rekordno kratkom roku, a izrađujemo i nekoliko novih modernih prometnih rješenja u duhu održive urbane mobilnosti. Ovdje ću istaknuti širenje Bulevara ASNOM i gradnju novog mosta na rijeci Vardar koji će po-

vezati općine Aerodrom, Centar i Gazi Baba, što će biti okončano do kraja ovog mandata.

Radi se i na projektiranju tunela ispod Kale. Grad je početkom lipnja potpisao ugovor za projektiranje koji bi trebao biti spreman negdje u novoj godini. Tuneli su važni za naš grad. Ovaj novi koridor izravna je veza Vodna s krajnjim sjevernim točkama našega grada. To je nastavak Bulevara sv. Klimenta Ohridskog koji prolazi pored zgrade Vlade i koji će s mostom preko Vardara i vijaduktom preko Ulice Lazara Ličenovskog negdje u dijelu Muzeja suvremene umjetnosti ući ispod Kale te kao bulevarsko rješenje završiti kod stare Ciglane. Tamo već radimo na Bulevaru Bosne i Hercegovine i na taj način počinjemo završavati povezivanje na osi sjever-jug, nezamjenjive potrebe grada.

Aktivno radimo na rješavanju problema onečišćenja zraka za koji smo predvidjeli 30-ak kratkoročnih i dugoročnih mjera od kojih izdvajam kupovinu 35 autobusa na ekoplinskoj kojoj će grad dobiti najkasnije početkom sljedeće godine. U tijeku je i formiranje novog dioničkog društva „Gradski energetski sistemi“ koje će imati zadatak provesti plinifikaciju u Skopju i preuzeti toplinsku mrežu, što će stvoriti uvjete za rješenje problema grijanja kućanstava kao jednog od glavnih faktora zagađenja zraka.

Rješavamo problem gospodarenja otpadom pri čemu smo uspjeli potpuno poništiti postupak problematičnog javno-privatnog partnerstva u depozitu Drisla. To su bili preduvjeti da grad kroz novu proceduru i pod drugim uvjetima počne zarađivati od smeća kroz mogućnosti odabira otpa-

da, izvoza odabranog otpada i slično, a što do sada nije bio slučaj.

2. Skopje i Zagreb su zbratimljeni gradovi od 2011. god. Kakva je suradnja s gradonačelnikom Milanom Bandićem koji obnaša svoj peti mandat?

Šilegov: Gradonačelnik Bandić je moj vrlo dragi kolega i prijatelj, a ujedno i veliki prijatelj Skopja. Zbog mnogih sličnih izazova s kojima su suočeni Zagreb i Skopje, održavamo redovitu komunikaciju, susreli smo se nekoliko puta i učestalo razmjenjujemo iskustva.

I ne samo sa zagrebačkim gradonačelnikom, redovito komuniciram s više gradonačelnika iz regije. Izvrsno surađujemo s gradonačelnicima Ljubljane, Sarajeva, Tirane, Prištine i Soluna. Također, često održavamo grupne sastanke kroz međusobne projekte, korištenje sredstava iz istih fondova te suradnju u području kulture i sporta.

3. Što ste naučili od njega kao čovjeka pod čijim je vodstvom Zagreb postao europska metropola? Što ste od toga primjenili u dijelu urbanističkog planiranja, prometnih rješenja, kulture i sporta?

Šilegov: Za Skopje je najkorisnije iskustvo bilo ono u području prometa. Imali smo nekoliko radnih sastanaka u prometnim sektorima Skopja i Zagreba gdje su bili uključeni i predstavnici Zagrebačkog električnog tramvaja (ZET) koji su podijelili svoja iskustva o korištenju tramvaja u sustavu javnog putničkog prometa i razvoju novih prometnih rješenja u Skopju. Ta smo iskustva uključili u naše analize koje su neophodne prije nego što se upustimo u tako veliko ulaganje za grad.

4. Možemo li po zagrebačkom primjeru očekivati provedbu dugo očekivanog projekta - Tramvaj u Skopju?

Šilegov: Grad je završio cijeli novi sustav javnog prijevoza i čeka financiranje od Vlade. Hoće li to biti financiranje tramvaja ili drugi način javnog prijevoza, pokazat će kontinuirana analiza. U vezi s tim, treba imati na umu da Skopje ima proračun od oko 60 milijuna eura i ne može samo snositi sve troškove.

Budemo li sklopili takav sporazum, imat ćemo potpuno nov koncept javnog prijevoza sa zatvorenim gradskim prometnim dijelom i autobusima na svakih četiri ili pet minuta. To će nesumnjivo učiniti javni prijevoz bržim, sigurnijim i učinkovitijim te dugoročno održivim.

5. U svojoj kampanji za gradonačelnika Skopja govorili ste, između ostalog, o zajednicama koje žive u glavnom gradu. Što ste učinili za njih i što sad radite za njih?

Šilegov: Tijekom svoje kampanje, dok sam predstavljao izborni program kojim sam stekao povjerenje građana Skopja za upravljanje gradskom upravom, susreo sam se i s manjinskim zajednicama koje nisu navedene u Ustavu. Tada sam nagnao, i još uvijek stojim uz rečeno, da sve građanske inicijative treba uzeti u obzir pri upravljanju gradom poput našeg.

Građani Skopja već sudjeluju u kreiranju proračunske politike. Proračun je transparentan, s informacijama o tome kako se sredstva prikupljaju i troše, posebno u nevladinom i civilnom sektoru.

U Gradu Skopju i 10 općina na njegovu području radimo na stvaranju sustava lokalne samouprave u kojem ćemo koncentraciju vratiti lokalnim zajednicama, lokalnom stanovništvu kako bismo kao administracija efikasnije i bolje zadovoljili potrebe i zahtjeve građana koji žive i rade u Skopju.

6 Nakon dugo vremena Grad Skopje podržao je projekte Hrvatske zajednice sa sjedištem u Skopju. Zbog čega?

Šilegov: Radi se o tri projekta iz područja kulture koji uključuju turneju Krapinskog orkestra, gostovanje klape povodom Dana hrvatske kulture i jedno glazbeno događanje. Hrvatska zajednica u R. S. Makedoniji sudjelovala je tim projektima na javnom pozivu Grada Skopja za podršku projekata na polju kulture.

Ono što mogu primijetiti jest da se u protekle dvije godine povećao broj udruga koje sudjeluju s vlastitim projektima na ovom i svim ostalim javnim pozivima, čime se povećavaju kvaliteta i količina projekata koje Grad podržava u području kulture, sporta, obrazovanje itd.

7 Imate li plan kako dalje obogatiti takvu podršku? Kakvu pomoći i u kojim područjima Hrvatska zajednica može računati?

Šilegov: Naravno da može. Hrvatska zajednica izuzetno je aktivna u Gradu Skopju, a vjerujem i u drugim gradovima u našoj zemlji u kojima žive naši sugrađani Hrvati. Uvјeren sam da će i ubuduće producirati kvalitetne projekte koji će dobiti podršku Grada. Iskoristit ću ovu priliku kako bih

javno pozvao sve zainteresirane građane s kvalitetnim projektima, pojedinačno ili putem udruge, da prate javne pozive Grada i sudjeluju, kako bi dobili što kvalitetniju ponudu i veći izbor projekata koje će Grad podržati sredstvima namijenjenima za ovu svrhu. Najveću korist od toga na kraju dana imaju stanovnici Skopja koji su već mnogo puta dokazali da znaju prepoznati kvalitetu.

8 Pratite rad Zajednice Hrvata u R. S. Makedoniji. Smatrate li da je potencijal Hrvata koji ovdje žive dovoljno iskorišten?

Šilegov: Ono što trenutno mogu sa sigurnošću reći jest da sam jedan od onih ljudi koji vjeruju da se uvijek može učiniti više. Sretan sam što upravljam gradom koji ima bogatu kulturu i tradiciju mnogih različitih zajednica koje su ovdje našle svoj dom. Stupanj inkluzivnosti, poštivanja i njegovanja kulturnih razlika manjinskih zajednica u Skopju priличno je visok i to čini naš grad mnogo bogatijim u svakom smislu te riječi. Sve dok sam ja gradačelnik, mogu jamčiti da će uvijek postojati prostor za promicanje korištenja ove raznolikosti kulture i tradicija koje osobno smatram jednom od najljepših stvari koje obilježavaju naše lijepo Skopje.

ŽK

ODRŽANA ČETVRTA SJEDNICA MEĐUVLADINOG MJEŠOVITOG ODBORA ZA ZAŠTITU NACIONALNIH MANJINA IZMEĐU REPUBLIKE HRVATSKE I REPUBLIKE SJEVERNE MAKEDONIJE

U Zagrebu je u ponedjeljak, 8. srpnja 2019. u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske održana Četvrta sjednica Međuvladinog mješovitog odbora za zaštitu nacionalnih manjina između Republike Hrvatske i Republike Sjeverne Makedonije.

Izaslanstva su predvodila dvojica supredsjedatelja: gospodin Zvonko Milas, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i gospodin Edmond Ademi, ministar u Vladi Republike Sjeverne Makedonije zadužen za dijasporu.

U radu Mješovitog odbora s makedonske strane aktivni doprinos dali su i članovi: Nenad Živković – predstavnik Predsjedništva ZHRM-a; Maja Apostolovska – predstavnik Ministarstva vanjskih poslova; Nikola Šalvarinov – direktor Agencije za iseljeništvo; Simona Ristevska – Agencija za iseljeništvo; Olivera Livrinić – predstavnik Ministarstva kulture; Mustafa Musliu – predstavnik Ministarstva obrazovanja i znanosti i Jana Velkovska – šef kabineta Ministra za dijasporu u Vladi RSM. S hrvatske strane, pored drugih članova Mješovitog odbora, aktivno su sudjelovali i članovi: Milan Bošnjak – specijalni savjetnik za hrvatske manjine u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan RH i zamjenik predsjedatelja MMO-a; Dubravka Severinski – načelnica Sektora za pravni položaj, kulturu i obrazovanje Hrvata izvan Republike Hrvatske, ujedno i tajnica MMO-a.

Tijekom sjednice analizirana je provedba usvojenih preporuka s prethodne sjednice koja je održana u lipnju 2018. u Skopju te su razmotrena aktualna pitanja od važnosti za obje manjine. I ovom prigodom posebno je istaknuta važnost aktivnog sudjelovanja predstavnika objiju manjina u radu MMO-a. Po završetku sjednice i usklađivanju Zapisnika na hrvatskom i makedonskom jeziku, supredsjedatelji Zvonko Milas i Edmond Ademi potpisali su Zapisnik koji će obje strane dostaviti svojim vladama, a koji će služiti kao važan instrument za daljnje unaprjeđenje položaja

nacionalnih manjina te dodatno doprinositi sveukupnom razvoju suradnje između dviju država.

Nakon potpisivanja Zapisnika, državni tajnik Milas zahvalio je svom kolegi Ademiju i svim članovima MMO-a na doprinosu u radu te na usvajanju kvalitetnih i realnih preporuka s ciljem daljnog razvijanja partnerske i učinkovite suradnje, a na dobrobit hrvatske i makedonske manjine i dviju prijateljskih država.

Ministar Ademi zahvalio je domaćinima na uspješnoj suradnji u pripremi i tijekom ove sjednice, kao i institucijama Republike Hrvatske na potpori koju pružaju Republici Sjevernoj Makedoniji u procesu pristupanja euroatlantskim integracijama.

„S ponosom ističem da makedonska nacionalna manjina u Republici Hrvatskoj ima Ustavom i Ustavnim zakonom zajamčen status i visoku razinu manjinskih prava, a veseli nas što su u proteklih godinu dana i u Republici Sjevernoj Makedoniji vidljivi određeni pozitivni pomaci za koje se nadamo da će se nastaviti te se nadam da će i Republika Sjeverna Makedonija što prije primjereno definirati status hrvatske nacionalne manjine sukladno našim vrlo dobrim i prijateljskim odnosima, kao i potpisom Sporazumu o zaštiti nacionalnih manjina između dviju država iz 2007. godine“, zaključio je Milas.

NŽ

PAPA FRANJO

SLAVIO MISU S 13 000 VJERNIKA NA TRGU „MAKEDONIJA“ U SKOPJU

Na Trgu „Makedonija“ u Skopju 7. svibnja 2019., papa Franjo predvodio je svečano Misno slavlje kojemu je, prema procjenama, sudjelovalo oko 13 000 vjernika, a vjernika hrvatske narodnosti koji su došli u Skopje bilo ih je oko 1 500 iz R. Hrvatske, BiH, Srbije. Također u ovom povijesnom događaju dolaska Svetoga Oca u Makedoniju na misi su nazočili djelatnici Hrvatskog veleposlanstva predvođeni veleposlanicom Danijelom Barišić kao i članovi Hrvatske zajednice predvođeni predsjednicom Nevenkom Kostovskom.

Među velikim brojem nad/biskupa koncelebrali su uz domaćina mons. Kiru Stojanova, biskupa skopskog i eparha strumičko-skopskog i

članovi biskupskih konferencija Crkve u Hrvata HBK-a i BK BiH; predsjednik BK BiH Vinko kardinal Puljić vrhbosanski nadbiskup i metropolita; kao i mnogi biskupi i svećenici iz Hrvatske, BiH, Crne Gore, Srbije, Slovenije, Albanije i svi-jeta.

Misno slavlje skladnim pjevanjem uveličao je udruženi zbor među kojima su također bili i bogoslovi VBS-a, iz Sarajeva a njihov profesor vlč. Marko Stanušić bio je zadužen za orguljsku pratnju, te župni zbor Malinska s otoka Krka.

Nakon naviještenoga Evanđelja Sveti Otac uputio je prigodnu propovijed u kojoj je objasnio kako Isus kao „kruh života“ taži istinsku glad i žeđ čovjeka. Podsjećajući na riječi iz navi-

ještenoga Evanđelja po Ivanu, kazao je kako se mnoštvo okupilo oko Isusa. „Upravo smo slušali o umnažanju kruhova; to je bio jedan od onih događaja koji su ostali urezani u umu i srcu prve zajednice učenika. Došlo je do slavlja – blagdana koji je pokazao Božju preobilnu velikodušnost i brigu za njegovu djecu, koja su postala braća i sestre u dijeljenju kruha. Zamislimo na trenutak tu gomilu. Nešto se promijenilo. Na nekoliko trenutaka, oni žedni i tihu ljudi, koji su slijedili Isusa u potrazi za Riječju, mogli su dotaknuti svojim rukama i osjetiti u svojim tijelima čudo bratstva koje je sposobno zadovoljiti se nadasve“, objasnio je.

„Nemojmo se bojati reći jasno: ‘Gospodine, gladni smo’. Gladni smo, Gospodine, kruha tvoje Riječi, koji može otvoriti našu uskogrudnost i našu samoću. Gladni smo, Gospodine, iskustva bratstva u kojem ravnodušnost, beščašće i sramota neće ispuniti naše stolove ili zauzeti mjesto u našim domovima. Gladni smo, Gospodine, susreta u kojima Tvoja riječ može podići nadu, probuditi nježnost i senzibilizirati

rati srce otvarajući puteve preobrazbe i obraćenja (...) U svakoj euharistiji Gospodin lomi i dijeli samoga sebe. On nas poziva da se lomimo i podijelimo se s njim, i budemo dio tog čudesnog množenja koje želi doprijeti i dotaknuti, s nježnošću i suošćanjem, u svaki kutak ovoga grada, ove države i ovoga tla“, poručio je papa Bergoglio na kraju.

Poslije molitve vjernika upriličen je svečani prinos darova koje su prinijele dvije obitelji, te sveta pričest. Prije završnog Papina blagoslova, zahvalu za apostolski pohod uputio je domaćin biskup Stojanov, a kratko se, netom prije blagoslova, obratio i Sveti Otac.

Po završetku Euharistijskog slavlja upriličen je zajednički ručak s Papom i njegovom pratnjom. Nakon toga na rasporedu su bili ekumenički, i međureligijski susret mladih sa Svetim Ocem u Pastoralnom centru te susret s klericima i Bogu posvećenim osobama u skopskoj katedrali Presvetog Srca Isusova.

Skopska župa

BISKUP STOJANOV POVJERIO JE HRVATSKOJ KONFEKCIJSKOJ KUĆI IZRADU MISNICE ZA PAPU FRANJU PRIGODOM DOLASKA U SKOPJE

Za papu Franju „Marina ruho“ - za izradu liturgijskog ruha, koje djeluje u okviru Konfekcijske kuće „Sutura“ iz Đakova u Republici Hrvatskoj, izradila je posebnu misnicu sa štolom i mitru za tu prigodu. Misnicu i mitru dizajnirala je gospođa Suzana Leko prema idejnoj zamisli franjevca Bosne Srebrenе fra Ilijе Alandžaka koji je, zajedno sa skopskim katedralnim župnikom don Davorom Topićem, ravnao ceromonijama na Misnom slavlju.

Materijal za misnicu je sto posto vuna u bijeloj boji isprepletena zlatnima nitima. Bortna sprijeda i na poleđini je u crvenoj boji protkana zlatnim nitima. Bortna i zlatni izvez tj. crvena i žuta boja označavaju nacionalne boje Sjeverne Republike Makedonije. Na vrhu bortne se nalazi znak Družbe Isusove kojeg predstavlja pla-

meno sunce na kojem je crvenom bojom ispisani monogram IHS. Iznad slova H uzdiže se i križ, a ispod monograma se nalaze tri čavla crne boje. Iz njega izlaze pet zlatnih crta koje označavaju pet rana Isusovih, Isusovu apsolutnu žrtvu na križu kojoj je Euharistija anamneza. Na tim crtama su raspoređeni cvjetovi narda koji označavaju sv. Josipa, zaštitnika sveopće crkve. Izvez završava na dnu sa zvijezdom koja simbolizira Presvetu Djesticu, Majku Kristovu i Majku Crkve. Na poledini isti uzorak se ponavlja samo što je umjesto Isusovačkog znaka stavljen monogram, inicijali Isusa Krista sa alfa i omega. Trebamo se zaodjenuti Kristom. Monogram IHS, zvijezda, nardov cvijet su uzeti iz papinog grba, a oni se ponavljaju kako na misnici tako i na mitri i štoli.

Skopska župa

USPJEŠNO ZAVRŠEN BICIKLISTIČKI MARATON „METKOVIĆ – SKOPJE“ I OTVORENA IZLOŽBA O SV. MAJCI TEREZIJI I O. ANTI GABRIĆU

S NAKANOM PROMOCIJE HRVATSKIH SVETACA I BLAŽENIKA

Kristov Stol - Misija Evropske Inicijative uspješno je organizirao još jedan zavjetni biciklistički maraton i međunarodno kulturno događanje s nakanom promocije hrvatskih svetaca i blaženika. Ovaj put je zavjetna molitvena nakana što skorija beatifikacija o. Ante Gabrića, a cilj je bio biciklističkim maratonom povezati rodne građe o. Gabrića - Metković i Majke Terezije - Skopje.

Suorganizatori su don Davor Topić iz katedralne župe Skopje i Veslački klub Neretvanski gusar

iz Metkovića. Maratonu se kao službeni fotograf priključio Zvonimir Atletić, s kolegom Rajkom Šimunovićem, te je za 6. svibnja, uoči Papina poleta Makedoniji, dogovoren otvorenje izložbe njegovih fotografija o suradnji Gabrića i Majke Terezije u Domu kulture Kočo Racin u Skopju. G. Atletić je do sada imao velik broj izložaba fotografija, posebno sv. Majke Terezije i o. Ante Gabrića, ali ovo je prva povjesna izložba o suradnji tih dvoje duhovnih velikana.

U biciklističkom maratonu sudjelovala su četvorica biciklista i veslača iz Metkovića: Antonio Crnčević, Davor Gnjec, Miroslav Trgovčević i Matko Delija te Mario Grgat iz Zagreba, koji je prošle

jeseni sudjelovao i u biciklističkom maratonu Kristova Stola do Rima. Za prenosišta su se često nudili ljubazni domaćini diljem trase – obitelj Šiljeg u Metkoviću, don Srećko u Perastu, o. Oliver u pastoralnom centru Ohrid i g. Božo Matić u Skopju.

Petorica biciklista prešla su više od 700 km u šest etapa – Metković-Perast-Skadar-Tirana-Ohrid-Mavrovo-Skopje, više od 100 km dnevno, uz napornu vožnju i u kišnim razdobljima te su neposredno uoči otvorenja izložbe sretno stigli u Skopje.

Oko pripreme i postavljanja izložbe puno je pomogla gospođa Violeta Kalić, povjesničarka umjetnosti i stručna suradnica za vizualne umjetnosti JU Dom kulture Kočo Racin u Skopju. Za prijevode tekstova, uz sudjelovanje u programu otvaranja vlastitom pjesmom nadahnutom samom izložbom, zaslužna je hrvatsko-makedonska pjesnikinja Ljerka Toth Naumova. Na otvorenju je sudjelovala i predstavnica hrvatskog vele-

poslanstva u Skoplju Ana Vučić, a program su glazbenom pratnjom uzveličali mlađi glazbenici iz Skopja Luiza Palirova i Dimitar Micev. Drina Ćavar, predsjednica Kristova Stola u ime organizatora i suradnika pozdravila je sve načočne i zahvalila na uspješnoj suradnji i dolasku, čestitavši biciklistima na preveljenom putu, uz posebnu zahvalu g. Atletiću.

Posebnoj uzvišenosti i blagoslovom cijelom događaju otvorenja izložbe prisustvovao je don Davor Topić, organizacijom dolaska najviših crkvenih dostojarstvenika. Otvorenju su uz velik broj suradnika i svećenika svojih biskupija nazočili biskup Hranić, biskup Janjić, biskup Hoćevar, biskup Komarica i brojni drugi biskupi iz Hrvatske, BiH, Slovenije, Albanije, Grčke i drugih zemalja, uz dragocjenu nazočnost kardinala Vinka Puljića. On je osobno biranim riječima izložbu proglašio službeno otvorenom, istaknuvši važnost trajnog sjećanja na duhovne velikane i zahvalnost g. Atletiću, biciklistima i Drini Ćavar iz Kristova Stola, što su svojim trudom, svatko na svoj način, organizacijski, biciklistički i umjetnički - ovom manifestacijom osvježili dragu uspomenu na dvoje divnih velikana: sv. Majku Tereziju i slugu Božjega o. Antu Gabrića.

HRT U POSJETI ZAJEDNICE HRVATA U RS MAKEDONIJI

Najljepše zahvaljujem članovima hrvatske zajednice u Sjevernoj Makedoniji na gostoprimstvu i krasnoj suradnji u pripremi reportaža za Hrvatsku televiziju. Prvi sam put posjetila zemlju u kojoj vječno sunce sja, a zaslugom naših sunarodnjaka vratila sam se u Zagreb s puno lijepih dojmova, kao da sam bila u posjetu rođacima. Premda živimo u različitim državama i sredinama, odmah se u inozemstvu među našim ljudima osjeti ono zajedničko, ono što ljude povezuje kad niknu iz istih korijena, kad poniknu iz istog jezika i kulture.

Kolegu videonovinara Silviju Stilinović i mene, novinarku i urednicu emisije HTV-a Globalna Hrvatska, dočekao je potpredsjednik Zajednice Hrvata u R. S. Makedoniji Stanko Nevistić. Poput pravog turističkog vodiča, dočarao nam je pogled iznutra na zemlju u kojoj živi i predočio važnost očuvanja identiteta tamošnjih nam sunarodnjaka koji to godinama nastoje mnogobrojnim aktivnostima u sklopu Zajednice. Govori nam o planovima da Zajednica stabilno djeluje, jer Hrvati u Makedoniji nažalost ne ostvaruju finansijsku i inu potporu države poput Makedonaca u Hrvatskoj. Vodi nas u prostorije Zajednice.

Kako je i zašto Zajednica prije mnogo godina osnovana, o tome nam pripovijeda jedan od njezinih osnivača, počasni predsjednik Ivan Šišak. Spiritus movens tromješčnika „Hrvatska riječ“ plodna je književnica vedra duha Ljerka Toth Naumova. Kulturna djelatnica Violeta Kalić godinama priređuje mnogobrojne aktivnosti kojima Makedoncima predstavljaju svoju matičnu zemlju i hrvatsku baštinu. Sveučilišna profesorica dr. sc. Marina

Mališ Sazdovska pitanjima vlastitog identiteta bavi se na poetski način. Kako te svoje osjećaje o kulturnom i nacionalnom identitetu pretaču u javno djelovanje, o tome s njima razgovaramo.

Tu je i predstavnik mlađe generacije, vrlo agilan Nešad Živković. On radi u makedonskoj Agenciji ostvarivanja prava zajednica te je ujedno član Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan RH. Pitamo ga o položaju hrvatske nacionalne manjine u Sjevernoj Makedoniji, o tome kakva su očekivanja da u punini ostvare prava kao nacionalna manjina, ima li pomaka...

O njihovu položaju odlazimo i po službeno mišljenje - na višu instanciju u zgradu Vlade. Ondje nas dočekuje ministar za dijasporu Edmond Ademi. Ističe da su, nakon godina zastoja, u posljednje vrijeme ostvareni pomaci. Snimamo kraći intervju.

U državnoj Agenciji za iseljeništvo dočekuje nas direktor Nikola Šalvarinov. Agencija se bavi zaštitom makedonske manjine u drugim zemljama, no rado u svoje projekte uključuje i Hrvate u Makedoniji.

Neizostavna nam je postaja naše veleposlanstvo u glavnome gradu Sjeverne Makedonije. Veleposlanica Danijela Barišić ističe dobre odnose dviju država te pomake u položaju Hrvata u Sjevernoj Makedoniji.

Posvuda u svijetu Crkva je imala bitnu ulogu u očuvanju hrvatskog identiteta daleko od matice zemlje, pa tako i u Makedoniji. Snimamo svetu misu u skopskoj katedrali Presvetog Srca Isusova. Pravnica po diplomi, a novinarka po struci, Jadranka Čadinovska s makedonske Radio Marije priča nam o svojim dalmatinskim korijenima i o vezanosti uz vjeru. Msgr. Antun Cirimotić 49 godina već živi u Skopju i živa je enciklopedija o životu tamošnjih katolika. Vrlo su aktivni Marija i Mato Mikelc, Zagrepčani, rodom Slavonci, strojarski inženjeri koji su mirovinu dočekali u Skopju i ostali. Oni nas primaju u svoj dom i pripovijedaju o svojem životu.

Još jedan zanimljiv susret u Skopju: naša kolegica s Makedonske televizije, Mirjana Vasileva, bila je zagrebačka studentica, dopisnica u najgore ratno doba. Ona je prijatelj Hrvatske i dobra poznavateljica odnosa između dviju zemalja.

Poslije gužvi glavnoga grada, Bitola je nešto posve drugčije. Malen, vrlo uređen grad koji se dići multikulturalnošću te rado surađuje s tamošnjim Hrvatima. O tome razgovaramo sa zamjenicom gradonačelnika Emilijom Kusturski, a o kulturnoj suradnji i prijateljstvu dvaju naroda s dr. Brankom Maretićem, predsjednikom Hrvatskoga kulturnog centra „Marko Marulić“, te Zlatkom Stojčevskim, članom Upravnog odbora te udruge, ujedno predsjednikom bitolskoga KUD-a „Pletenka“.

I za kraj nas čeka makedonski biser, a u njemu gđa Jasmina Dudan Frgačić. Ta je građevinska inženjerka, rođena Ohridanka, postala Zagrepčankom provevši radni vijek u našem glavnom gradu. Hrvatska je snaha, a u mirovini se sa suprugom Stanislavom Frgačićem bavi onime po čemu je i Hrvatska nadaleko poznata - turizmom. Ohrid je gotovo duhovno iskustvo; svjedoči dugoj i bogatoj povijesti i kulturi. Ondje je svoje znanje uložio graditelj drvenih lađa s našega Krka, Oliver Seršić. Njegov je sin umirovljeni strojarski inženjer Tomislav Seršić, naš vođič prekrasnim Ohridskim jezerom.

U obližnjoj Strugi dočekuju nas braća Dunovski. Vangel je arhitekt, sveučilišni profesor u Skopju, a Naum magistar psihologije, predsjednik ZHRM-ova ogranka Ohrid-Struga. Na obali Crnog Drima pripovijedaju nam o aktivnostima ogranka kojima predstavljaju hrvatsku kulturu u gradiću poznatom po Struškim večerima pozicije.

Sve te zanimljive životne priče koje čine hrvatski mozaik u Sjevernoj Makedoniji, sve što smo zabilježili među našim ljudima ondje, moći ćete doživjeti najesen u našoj emisiji. Globalna Hrvatska tjedna je emisija Hrvatske televizije koja se bavi Hrvatima izvan Republike Hrvatske. Nastaje u sklopu Programa HRT-a za Hrvate izvan RH na čijem je čelu urednik Ivo Kujundžić. Objedinjuje tri medija - radio, mrežne stranice i televiziju. Više informacija možete dobiti slijedeći poveznicu: <https://glashrvatske.hrt.hr/hr/multimedija/globalna-hrvatska/>

Srdačan pozdrav od ekipe Programa HRT-a za naše sunarodnjake u inozemstvu!

Gordana Lovrečić

BOŽANSKA SIMBIOZA

Ana Lipša Tofović

Pod nazivom „Božanska simbioza“, u salonu Nacionalne opere i baleta u Skopju, u sklopu prestižnih Svibanjskih opernih večeri, otvorena je izložba posvećena hrvatskoj opernoj divi Ani Lipši Tofović.

Na izložbi su bile izložene brojne fotografije Vlaha Brandzolice, kao i predmeti, posteri i kostimi iz opera u kojima je nastupala Ana Lipša Tofović i koje su dio njezinih životnih priča.

Otvorenju ove značajne izložbe u čast glavosvite operne dive, nazočili su direktor Matice iseljenika Republike Hrvatske, gospodin Mijo Marić, tajnica Matice gospoda Diana Mašala Perković, predstavnici Veleposlanstva Republike Hrvatske te osobno Nj. E. Danijela Barišić, veleposlanica R. Hrvatske u R. Sjevernoj Makedoniji, predstavnici obitelji Ane Lipše Tofović te predstavnici Zajednice Hrvata u Republici Makedoniji.

Pozdravnim govorom obratila se ravnateljica Makedonske opere i baleta, gospođa Biserica Čadlovska, a makedonski muzikolog Trajčevski govorio je o životu i djelu naše altistice i mezzosopranistice osebujnog glasa.

Ana Lipša Tofović karijeru je otpočela na Radiju Zagreb nastupom u ulozi Olge u operi Evgenij Onjegin, a nastavila ju je u operi Makedonskog narodnog teatra. Neposredno je doprinijela osnivanju ovog kazališta i u njemu je kontinuirano nastupala u brojnim ulogama tzv. željeznog repertoara.

U povijest kazališta ušla je 4. kolovoza 1961. godine koncertom održanim u crkvi svete Sofije u Ohridu, kojim je obilježeno rođenje Ohridskog ljetnog festivala.

Rođena u Sisku 1926., svoj je put na inicijativu Lovre pl. Matačića nastavila u Skopju. U brojnim ulogama, svojim je osebujnim baršunastim altom i mezzosopranom ostavi-

la dubok dojam, ne samo na skopsku publiku, već i na opernu scenu brojnih europskih centara, pa sve do Narodne Republike Kine. Dobitnica je brojnih priznanja u zemlji i izvan nje, nastupala je i na glazbenim natjecanjima, a dobitnica je i najviše makedonske državne nagrade, „11 oktovri“.

Ova velika umjetnica nositelj je tzv. željeznog altovskog i mezzosopranskog faha koji strpljivo, predano i s ljubavlju ulaže sebe u misiju izgradnje i razvoja makedonske operne kuće.

U makedonskoj glazbenoj povijesti Ana Lipša Tofović ostat će zabilježena kao prva makedonska Carmen u istoimenoj operi Georges Bizeta, prva makedonska Ammenis u Verdijevoj „Aidi“, Azucena u „Trubaduru“, Dalila u „Samsonu i Dalili“, Končakovna u „Knezu Igoru“, Adalgisa u „Normi“, Ulrike u „Balu pod maskom“, Eboli u „Don Carlosu“...

Dugogodišnja operna prvakinja Ana Lipša Tofović preminula je 3. rujna 2012. u dobi od 86 godina.

Izložba „Božanska simbioza“ realizirana je na inicijativu i uz finansijsku potporu Matice iseljenika iz Zagreba, Vijeća makedonske nacionalne manjine Grada Zagreba i Zajednice Hrvata u Republici Makedoniji, a odnosi se na afirmaciju ugledne hrvatske umjetnice Ane Lipše Tofović koja je djelujući zajedno s eminentnim zagrebačkim kazališnim umjetnicima iz Zagreba pridonijela uspostavljanju kulturne suradnje dviju zemalja.

Brojna publika svoje je oduševljenje izložbom upotpunila iznimno dojmljivom izvedbom opere „Lucia di Lammermoor“ Gaetana Donizettija u kojoj su nastupili glasovita makedonska opera diva Ana Durlovski i talijanski bariton Francesco Vultaggio.

VK

STRUČNO USAVRŠAVANJE ZA ODGOJNO-OBRAZOVNE DJELATNIKE

Od 4. do 8. srpnja 2019. god. u Puli je u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje održan stručni skup za odgojitelje, učitelje i nastavnike pri-padnika hrvatske nacionalne manjine, iseljenika i Hrvata u BiH na kojem su se okupili odgojno-obrazovni djelatnici s raznih strana svijeta.

Stručni skup svečano su otvorila djeca iz Dječjeg vrtića „Mali svijet“ i učenici Osnovne škole „Veruda“ iz Pule s kulturno-umjetničkim programom, nakon čega su uslijedili pozdravni govorovi voditeljice programa stručnog usavršavanja, prof. Tihane Šimunić i pročelnice Upravnog odjela za društvene djelatnosti uime domaćina Grada Pule, gospođe Elvire Krizmanić Marjanović.

Plenarna predavanja održali su prof. dr. sc. Ante Bežen i doc. dr. sc. Vesna Budinski, ravnatelj Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovje, dr. sc. Željko Jozić i dr. sc. Goranka Blagus Bartolec. O Ansabmlu LADO kao hrvatskom brendu u kulturi govorili su ravnateljica Ansambla, Ileana Jurin Bakotić, dipl. iur. i Krešimir Dabo, mag. publ. rel. Također, sudionici su se usavršavali kroz jezične, pedagoške, glazbeno-plesne i likovne radionice.

Večernji dio programa, rezerviran za radionice narodnih plesova i pjesama Hrvatske pod vodstvom solistice i plesne voditeljice u LADU Sandre Sekule, bio je ispunjen pregršcu pozitivne energije, smijeha i zabave.

Sudionici skupa su u sklopu terenske nastave posjetili Brijune, a pod pokroviteljstvom Turističke zajednice grada Pule razgledali su grad.

Djeca iz Dječjeg vrtića „Mali svijet“ svečano su otvorila skup, a djelatnici vrtića pripremili su posljednju radionicu na skupu.

Sudionici su marljivo prisustvovali i sudjelovali u svakom djeliču radnog dijela skupa, koristili su slobodne trenutke za neformalna druženja i na kraju istaknuli važnost skupa za svoj rad te iskazali zadovoljstvo programom skupa i cijelokupnom organizacijom.

ZT

ZHRM OGRANAK STRUGA - OHRID, S MALOM KRONIKOM O GRADOVIMA

Odrevnom Ohridu, gradu povijesti i kulture, tradicije i velike perspektive, poznatom turističkom centru u jugozapadnom dijelu Republike Sjeverne Makedonije s 30.000 stanovnika, nema kroničara ili putopisca koji nije pisao s poštovanjem i ushićenjem.

«Nakon dva-tri stoljeća oko jezera će biti bezbroj gradova i sela.. Brzoplovi će zaploviti u svim pravcima drevne Lihnide», zapisao je o Ohridu 1886. godine ruski slavist, arhimandrit Antonin.

Nisu prošla dva-tri stoljeća, već samo nekoliko decenija, a brodovi i čamci krstare po Ohridskom jezeru; na njegovim obalama izraslo je mnoštvo modernih građevina i naselja. U protekla tri desetljeća mnoge su se stvari promjenile i za putopisce i za kroničare. Ne samo što su se njihova predviđanja ostvarila znatno ranije, već je mnogo toga nepredviđeno postalo stvarnost.

U ravnici, na obalama jezera, na mjestu gdje su u vrijeme arhimandrita Antonina bile močvare, ledine ili ne-prohodni tereni, niču nova ohridska naselja, novi Ohrid Širokih ulica, modernih komfornih zgrada, luksuznih

hotela i odmarališta sa šetalištima i vidikovcima pored i iznad jezera.

A Ohrid je sačuvao svoju jezgru u starom dijelu grada, na brdu ispod Samuilove tvrđave. U ovom će prostoru, u okvirima starih gradskih bedema, mnogi ljubitelji arheologije i umjetnosti pronaći više od očekivanog. Oni koji jednom upoznaju Ohrid, obično se ponovno vraćaju da bi uživali u ovom gradu-muzeju, čija svaka crkva, freska ili ikona predstavlja raritet neprocjenjive vrijednosti. Oni će duboko u sebi ponijeti specifičnu atmosferu spokoja usnulog u uskim, strmim uličicama, u prekrasnim zgradama stare gradske arhitekture, u srednjovjekovnim hramovima sa živopisnim fasadama razigranih maštoma majstora, vrhunskih umjetnika. I sve to u dekoru plavog Ohridskog jezera, jednog od najstarijih na svijetu i najljepših u Europi.

Struga se nalazi na jugozapadu Republike Sjeverne Makedonije, pokraj Ohridskog jezera, na brjegovima rijeke Crni Drim koja ovaj lijepi grad dijeli na dva dijela.

S kraja rijeke, s ušća Drima, pruža se prekrasan pogled na Ohridsko jezero.

Njegove bistre, plave vode obgrljene su planinama Galičica, Jablanica i Mokra, koje su okružene prirodnim ljepotama s gustim plažama, borovima, bistrim izvorima i potocima koji se hrane iz ledenjačkog jezera te slikovitim selima i velikim brojem povijesnih spomenika.

Prekrasni krajolici i prirodne ljepote iz kojih se život zaustavlja, raskošne nijanse plave boje vode i neba, nepobjediv uspjeh posjetitelja, razlog je većeg broja domaćih i stranih gostiju koji borave u Strugi, gradu dviju voda. Pažnju posjetitelja privlače brojni turistički objekti, hoteli najviše kategorije, moteli, autokampovi i restorani koji nude odmor i usluge najviše kvalitete te mogućnost zabave i razonode.

ZHRM ogranak Struga - Ohrid
Koordinator: Naum Dunoski

REDOVNI IZBORNKI SABOR O GRANKA KUMANOVU

Dana 28. ožujka 2019. godine održan je redovni sabor ogranka Kumanovo koji je ove godine bio i izborni.

Dotadašnji predsjednik ogranka, g. Ivan Šerkinić, podnio je izvješće o radu i aktivnostima ogranka između dva sabora. Najvažnije aktivnosti koje su istaknute su treća podjela paketića povodom blagdana sv. Nikole za djecu hrvatskih korijena u Kumanovu, susret s predsjednicom RH, gospodrom Kolindom Grabar Kitarović u Skoplju za vrijeme službenog posjeta zemlji i prisustvo na Danu općine Kumanovo.

Rizničar ogranka, g. Jakov Lambaša, podnio je finansijsko izvješće o poslovanju ogranka za 2018. godinu.

Zaključeno je da je ogrankak proveo planirane aktivnosti u okvirima svojih mogućnosti.

Prisutni članovi ogranka izabrali su novo rukovodstvo: Zoricu Trajčevsku za predsjednicu ogranka, Viktora Šoštarića za zamjenika predsjednice i Jakova Lambašu za administratora i rizničara.

Novoizabrana predsjednica predložila je delegate za sabor Zajednice i plan rada za 2019. god. koji su potom usvojeni.

Zorica Trajčevska, ZHRM - ogranak Kumanovo

Zajedničko fotografiranje

MALA ŠKOLA HRVATSKOGA JEZIKA | I KULTURE

Od 15. do 26. srpnja 2019. godine, po 27. put se u Novom Vinodolskom održao tradicionalni program „Mala škola hrvatskoga jezika i kulture” u organizaciji Hrvatske matice iseljenika. Glavni je cilj ovog programa da djeca uzrasta 9-16 godina, koja žive i koja se obrazuju izvan Hrvatske, unaprijede svoje znanje hrvatskog jezika te upoznaju kulturnu i prirodnu baštinu kraja u kojem borave. Program škole ostvaruje se raznim kreativnim igraonicama -radionicama (jezična, novinarska, lutkarska, dramska, plesna, filmska, likovna i kulturološka) te nizom športskih, rekreativnih i zabavnih sadržaja pod nadzorom iskusnih i pouzdanih učitelja i voditelja.

Zahvaljući Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji i ove su godine djeca koja po- hadaju hrvatsku nastavu u Makedoniji sudjelovala u ovom veoma značajnom programu. Znamenitost ovogodišnje male škole rekordan je broj polaznika: sudjelovalo je njih 124 iz 21 europske i prekoceanske zemlje. Sudjelovala su djeca iz SAD-a, Kanade, Omana, Katara, Irske, Mađarske, Njemačke, Austrije, Italije, Ujedinjenog Kraljevstva, Belgije, Švedske,

Norveške, Slovenije, Francuske, Španjolske, Poljske, Crne Gore, Srbije, Makedonije i Hrvatske.

Nakon ovog uvodnog dijela gdje sam ukratko opisao pojam i cilj ovoga programa, čitatelje Hrvatske riječi sigurno će zanimati i kako su se djeca provela u Lijepoj našoj te kakva su njihova iskustva u maloj školi. Skupina iz Makedonije bila je najbrojnija -30 ukupno, a za tako veliki broj djece starali su se voditelj Nenad Nemet, predsjednik Ogranka Skopje ZHRM-a u ulozi organizatora ovog projekta i voditeljica Anamarija Nikolovska, članica ZHRM-a u ulozi pomoćnika organizatora. Krenuli smo 14. srpnja uvečer autobusom našega znanca Duleta iz tvrtke Nikol turs. Nakon cijelonoćne vožnje za koje smo Anamarija i ja po sto puta prebrojavali djecu nakon svake stanke, stigli smo u Zagreb u jutarnjim satima, ali nažalost tamo nas nije čekao nastavnik hrvatske nastave u Makedoniji Josip Vujinović, u ulozi trećeg voditelja. Kako smo u međuvremenu saznali Josip nije mogao biti nazočan zbog velike osobne tragedije, pa mu tako nismo uopće zamjerili. S obzirom da je odlazak za Novi Vinodolski drugim autobusom bio određen za popodne, imali smo

vremena prošetati Zagrebom. Djeca su bila veoma radosna, a neka od njih bila su prvi put u glavnome gradu. Pa smo tako preko kolodvornog pothodnika, Trga Kralja Tomislava, Zrinjevca, Trga bana Jelačića, Kaptola sa zagrebačkom katedralom, tržnicom Dolac, kroz Kamenita vrata stigli do Markova trga i posjetili crkvu sv. Marka, a nakon toga se vratili u prostorije Hrvatske matice, umorni, ali zadovoljni. Nažalost, djeca više nisu imala ni trunke snage da posjetimo i Nacionalnu sveučilišnu knjižnicu, koja je bila na samo stotinjak metara od nas, pa smo to ostavili za neku drugu priliku.

Radionica kulturne baštine i izrada nakita

Uvečer smo stigli na naše odredište u predivnom dječjem odmaralištu Crvenoga križa grada Zagreba „Villa Rustica”, a koje se nalazi na samoj obali mora sa svojom plažom. Možda bi smještaj za djecu mogao biti malo bolji u vidu klimatizacije soba, ali je hrana bila vrhunska. Bilo je tu raznovidnih mesa, pizza, kolača, tjestenina, voća za užinu itd., a za repete nije bilo nikakvih problema. More je bilo predivno, možda malo hladnije za nas s juga, ali je bilo izuzetno čisto. Djeca su se stvarno divno provodila. Svaki dan bio je zanimljiviji od prethodnog. Nakon radionica, djeca su prvo išla na plažu, apotom i u grad, završavajući sa svakodnevnim zabavama u krugu odmarališta. Bilo je i raznih športskih i talent-show natjecanja gdje su većinu prvih mjeseta osvojila djeca iz Makedonije. Jedan od zanimljivijih događaja bila je vožnja katamaranom „Mali Marino” do obližnjeg gradića Selce, a gdje je barba dozvolio nekolicini dječaka iz Makedonije da budu u ulozi kapetana broda.

Također, zahvaljujući kulturnoj manifestaciji pod nazivom „Okolotorno”, saznali smo puno više o Novom Vinodolskom i obližnjim krajevima. Uz pomoć stručne voditeljice posjetili smo stari dio grada i doznali da Novi Vinodolski nisu samo Konzum i DM, nego su tu i Kaštel Frankopan s kulom Kvadrac gdje je 1288. godine napisan čuveni Vinodolski zakonik. Zakonik nije sačuvan u izvorniku, ali je naj-

stariji sačuvani primjerak iz 16. stoljeća napisan glagoljicom i čuva se u Nacionalnoj sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Posjetili smo i rodnu kuću Ivana Mažuranića, prvoga hrvatskoga bana pučanina, zatim crkvu sv. Filipa i Jakova iz 14. stoljeća i puno drugih zanimljivih spomenika i znamenitosti.

Kao i svake godine, program „Mala škola“ zatvara se završnom priredbom gdje svi učenici u okviru svojih radionica izvode završnu točku. Pa tako lutkarska radionica ima svoju predstavu, dramska također, plesna grupa ima par nastupa, a radovi filmske radionice cijelo se vrijeme prikazuju na ekranima, dok su radovi likovne i kulturološke radionice izloženi u krugu paviljona. Čast pozdraviti nazočne goste imao je ravnatelj HMI-a prof. Mijo Marić.

Ovom prilikom htio bih se zahvaliti u moje ime, a i u ime Anemarije i sve djece, našoj divnoj Ladi Kanajet Šimić, rukovoditeljici Odjela za školstvo, znanost i sport u HMI-u, godinama u ulozi glavnog organizatora ovog programa, na odlično provedenom vremenu u Novom Vinodolskom. Također smo zahvalni i koordinatoru radionica Vedranu Iskri i cijeloj ekipi voditelja i animatora, a isto tako i cijelom osoblju Ville Rustice za divne trenutke u maloj školi. Još se jednom zahvaljujemo za sponsorstvo Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, jer bi bez njihove finansijske potpore ovoj projekt bio neizvodljiv.

Priprema lutkarske radionice za završnu priredbu

Na kraju možemo zaključiti da je projekt izrađen i proveden od strane Ogranka Skopje ZHRM-a pod nazivom „Mala škola hrvatskog jezika i kulture“ u potpunosti uspješan. Sva su se djeca vratile zadovoljna, sretna i puna divnih uspomena, s još većim poznavanjem hrvatskoga jezika, još boljim plivačkim tehnikama i novim poznanstvima, a potvrda svega toga jest što sva djeca pitaju uglas kad će ponovo na malu školu.

NN

Čovjek u prostoru

GORDANA KVAJO

Prvo umjetničko predstavljanje Gordane Kvajo u R.S. Makedoniji provelo se 21. lipnja u salognu Galerije „KO-RA“ u Domu kulture „Kočo Racin“ u Skopju. Na samostalnoj izložbi fotografija iz tematskog ciklusa pod nazivom „Čovjek u prostoru“, Kvajo se predstavila izborom od 26 crno-bijelih fotografija iz nekoliko ciklusa. Pregled fotografija pokazao je složen odnos čovjeka s prostorom: od urbaniziranog industrijskog dizajna koji je istaknuo ljudsku osamu i rezignaciju, preko ciklusa inspiriranog čarobnom ljepotom prirode i dalekim putovanjima pa sve do ciklusa posvećenog portretima s poznatim imenima riječke estrade među kojima se opažaju i istaknuti makedonski umjetnici.

Autorica je izložbu posvetila majci koja je rodom iz Ohrida.

Na otvorenju izložbe nastupili su članovi HMD „Ilinden“ iz Rijeke.

Gordana Kvajo rođena je u Rijeci, R. Hrvatska, 1953. godine od oca Hrvata s otoka Krka i majke Makedonke iz Ohrida. Roditelji su joj usadili ljubav prema svojim korijenima, a nostalгију prema Makedoniji ublažava članstvom i aktivnim radom u MKD „Ilinden“ u Rijeci. Nakon završene gimnazije i Ekonomskog fakulteta, zapošljava se u brodogradilištu „3. Maj“ gdje radi do umirovljenja.

Fotografija je u Gordaninom životu kontinuirano prisutna, ali na razini obiteljskog dokumenta. Sve prisutnija digitalna tehnologija i nabavka „digitalca“ utjecali su na to da svijet fotografije postane njezin dominantni prostor života.

Presudni trenutak bio je sudjelovanje na izložbi „Fotografkinje 2012.“ te učlanjenje u Fotoklub „Rijeka“. Od tog trenutka do danas sudjelovala je na više zajedničkih izložbi gdje je često i nagrađivana. Svojim se fotografijama 2015. godine predstavila i u zajedničkoj izložbi s prijateljicom i fotografkinjom Višnjom Bolf nazvanoj „Kontrasti istok-zapad“ te na prvoj samostalnoj izložbi u svibnju 2018. godine.

VK

SURADNJA S ČETIRI ŠKOLE

Hrvatski učenici predstavili se u Skopju

Od 2. do 5. svibnja u Skopju, R.S. Makedoniji realiziran je međunarodni projekt Zagrebačke županije u suradnji s Makedonsko-hrvatskim društvom iz Tetova koji su uspostavili međunarodnu suradnju, a u koji su uključene četiri škole iz Hrvatske.

Tijekom četverodnevne susreta održavale su se radionice na različitim mjestima UR.S. Makedoniji za učenike iz obiju država, pod vodstvom učitelja zaposlenih u četirima školama.

Završna manifestacija održana je 4. svibnja u Domu kulture "Kočo Racin" u Skopju na kojoj je predstavljeno umjetničko stvaralaštvo i rad škola Zagrebačke županije.

Na večernjem događanju nazočila je Ana Vučić iz Hrvatskoga veleposlanstva u Makedoniji, učitelji škola iz Hrvatske, predstavnici iz udruge Makedonsko-hrvatskog društva iz Tetova i njihovi učenici koji pohađaju nastavu hrvatskoga jezika, novinari, predstavnici iz Doma kulture, kao i zaljubljenici u hrvatsku umjetnost.

Tom prigodom obratili su se: predstavnica Zagrebačke županije, Darinka Balen, ravnateljica II. osnovne škole Vrbovec, Edina Operta, kao i učitelj Vedran Iskra koji je inicijator povezivanja u ovome projektu.

Pri obraćanju nazočnima, Vedran Iskra je, između ostalog istaknuo:

- Potporom ovakvoj međunarodnoj suradnji potiče se povezivanje učenika iz Hrvatske s učenicima pripadnicima hrvatske manjine u Makedoniji, ali i makedonskim učenicima, što neupitno doprinosi razvijanju znanstvenih, kulturnih, gospodarskih i drugih aspekata društva u cjelini.

Program je započeo scenskim nastupom učenika Petra Badenića iz II. osnovne škole Vrbovec s monologom „Knjiga koju ne smiješ pročitati“.

Potom je hrvatsko-makedonska pjesnikinja Ljerka Toth Naumova promovirala književno stvaralaštvo. To je stvaralaštvo učenika Osnovne škole Pušća (Područne škole Dubravica) i II. osnovne škole Vrbovec. Izdvojila je najbolju pjesmu Budi mi prijatelj koju je autor, učenik Vid Frkanec, pročitao.

Dramska družina iz Osnovne škole Pušća, Područne škole Dubravica predstavila se scenskom igrom „Tramvaj šestica“. Na humorističan način se prikazuje jedno obično putovanje u poznatom zagrebačkom tramvaju.

Likovne radove iz triju škola Zagrebačke županije: OŠ Slavka Kolara, Kravarsko; OŠ Eugena Kumičića, i OŠ Nikole Hribara, Velika Gorica. pod mentorstvom profesorica likovnoga Tajane Brnić i Nade Tomašić, predstavila je kustosica izložbe Violeta Kalić, povjesničarka umjetnosti.

Kroz program su vodili Ljerka Toth Naumova i Vedran Iskra.

Na kraju programa, Darinka Balen predala je predstavnici hrvatskoga veleposlanstva Ani Vučić sliku koju su izradili učenici iz obiju država na likovnim radionicama.

LjTN

SREĆA

Poput zvijezde na nebu
ona zadirajuće sjaji i blista.
I kad je prekrije oblak tuge
te pomisliš da se više pojavit neće,
ona se nekim čudom opet,
uz dodire vjetra, probije kroz sivilo
i opet zasja istim tonom.

*Jurica Strgar, 7. c,
OŠ Pušća, PŠ Dubravica*

Izložba Zvonimira Atletića u Skopju

Uskrsnji sajam

Već se tradicionalno dugi niz godina održava uskrsnji sajam u ime ljubavi – ljubavi o kojoj Bog govori. Korizma je vrijeme koje nas još više potiče da razmišljamo o sebi samima, tko smo i što činimo. Potiče nas da se zbližimo sa samim Bogom. Sav taj poticaj po Božjem milosrđu ulazi poput zraka jutarnjeg sunca u naša srca, a s tim dolaze i naša djela.

Čujemo na propovijedi svećenike kako govore: „Vjera bez djela je mrtva”, tako da su svi vjernici i ljudi dobre volje željeli i ovaj put pokazati vjeru na djelu. I zato se u organizaciji Župnog ureda katoličke crkve Presveto Srce Isusovo u Skopju održao uskrsnji sajam na Cvjetnicu, 14.4.2019. godine u nedjelju poslije jutarnje mise u 10:30. S obzirom da je taj dan bio veliki blagdan, crkva je bila prepuna.

Bilo je hvalevrijedno vidjeti sve te ljudе, odrasle, mlade, a i one najmlađe

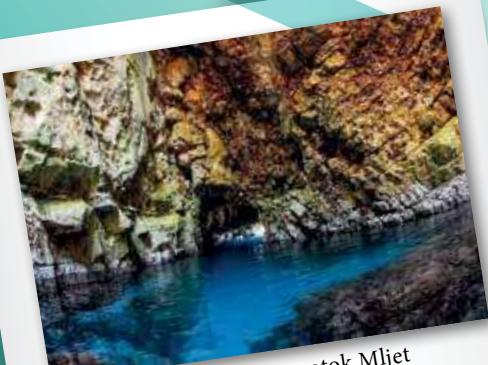
kako nakon mise žele svojim darivanjem i učešćem darovati dio sebe za potrebe siromašnih.

Bilo je puno stolova gdje su se mogli kupiti razliciti kolači, pite i torte čemu su se djeca najviše radovala, ali i oni malo stariji. Bilo je i puno uskrsnjih igračaka, zečića, pilića, uskrsnih jaja raznih boja, no svakako i s motivima duhovnog sadržaja.

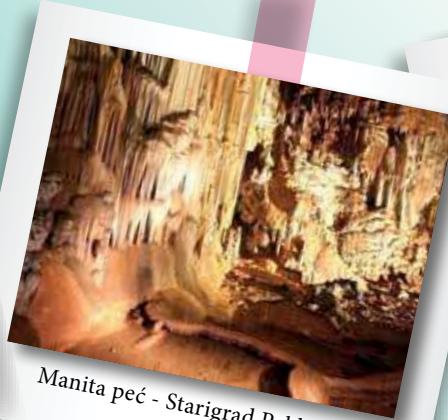
Svi su htjeli kupiti ponešto da bi obradovali svoje bližnje. Snažno se osjećao duh Usksra. Sve je odisalo ljubavlju - tko bi je kome više darovao. Bilo je puno smijeha i radosti, baš kao što sam Bog kaže: „Kada daruješ, daruj s radošću.”

Svi su odlazili svojim kućama razdražani i punih srca jer su podijelili ono što je njima darovano od Boga. Kako kaže Hvalospjev o ljubavi: „Sada ostaju vjera, ufanje i ljubav – to troje – ali je najveća među njima ljubav.”

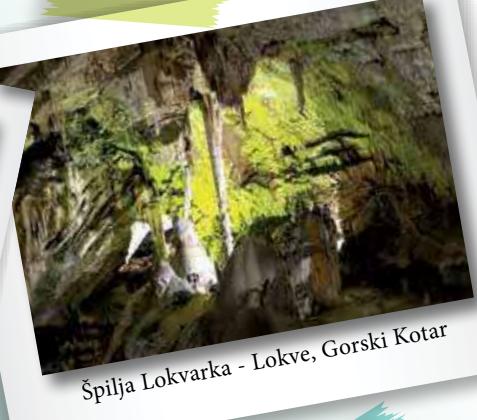
JČ

Odisejeva špilja - otok Mljet

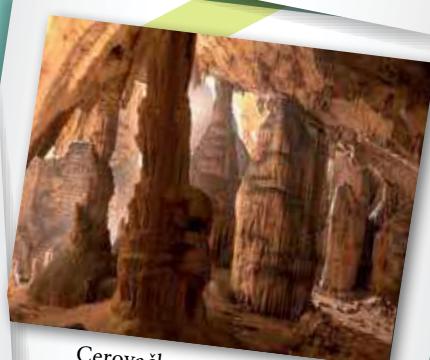
Manita peć - Starigrad Paklenica

Špilja Lokvarka - Lokve, Gorski Kotar

Špilja Vrelo - Fužine

Cerovačke pećine - Lika

Modra špilja - otok Biševo

Oliver Dragojević

Kad mi dođeš ti

*Pada noć puna strepnje
nema te tu kraj mene,
a trebam te
kao pjesnik svoju bol.*

*Na srcu mi studen zime
na usnama tvoje ime
i samo čekam dan
da dođeš mi.*

*A kad mi dođeš ti
i osmijeh vratiš mi
sva patnja i bol
života mog će proć' .*

*U noćima bez sna
ja tebe dozivam
da dođeš mi ti
i kao svi počnemo mi
mirno živjeti.*

*Moj dan nema kraja,
a noću tebe sanjam
i samo čekam dan
da dođeš mi.*

